

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ
ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ**

**ЖАЛПЫ БИЛИМ БЕРҮҮЧҮ
ОРТО МЕКТЕПТЕРДИН 1-7-КЛАССТАРЫ ҮЧҮН
КӨРКӨМ ӨНӨР
ПРЕДМЕТИ БОЮНЧА**

ПРОГРАММА

Бишкек -2022

Программаны түзүүчүлөр:

*Акматов Д.А., Оторбекова А.М., Рыскелдиев К.А., Мамбеталиев Ж.Т.,
Бөлөкбаева А.З., Дөөлөтбаева Н.Ө., Жамангулова К.У.*

Жалпы билим берүүчү орто мектептердин 1-7-класстары
үчүн көркөм өнөр предмети боюнча программа.

*Программа боюнча сунуш, пикирлерди төмөнкү дарек боюнча
жөнөтүүңүздөрдү суранабыз.*

Акматов Дамирбек Абыласанович — Кыргыз билим берүү
академиясынын ага илимий кызматкери (топтун жетекчиси)

720000, Бишкек шаары
Эркиндик бульвары — 25.
Кыргыз билим берүү академиясы,

Киришүү

Көркөм өнөр предмети мектепте окуучулардын көркөм сулуулукка болгон жан-дүйнөсүн байытып, эстетикалык билим, тарбия берип, эмгек маданиятын калыптандырып келечектеги турмуш жолуна даярдоонун негизги каражаты болуп эсептелет.

Көркөм өнөр боюнча иштелип чыккан программа окуучулардын көркөм эстетикалык билим, тарбия берүүдө улуттук маданиятынын баалуулугунун негизин билүү аркылуу дүйнөлүк көркөм маданиятты үйрөнүүгө жол ачат. Көркөм өнөр башка предметтерден айырмаланып өзүнүн универсалдуулугу жана түрдүү улуттардын өзгөчөлүгүн эске алганы менен баалуу. Мектептеги ар бир баскычынын милдеттерин эске алганда окуучулар көркөм өнөрдүн негизги түрлөрүн аңдап-билип, чыгармачылык изденүү иштерине болгон ой жүгүртүүсү кеңейет. Бул алардын чыгармачыл дареметин ачууга жана көркөм ишмердикти ишке ашыруу ыкмаларын өздөштүрүүсүнө өбөлгө түзөт. Жалпы адамзаттык жана улуттук маданиятты окуп-үйрөнүү көркөм чыгармаларын талдоо окуучулардын маданий ар түрдүүлүктү баалап, өзүнүн маданий шайкештигин аныктоого үйрөтөт. Көркөм мурастарды талдоо акыл-эс жагынан жетилүүгө көмөктөшүп, эмоциялык, эстетикалык тажрыйбаны өздөштүрүү аркылуу көркөм табиттерин калыптандырат. «Көркөм өнөр» (искусство) - билим берүү тармагынын алкагында окуучулардын көркөм эстетикалык дүйнө таанымын алардын жалпы адамзаттык жана улуттук маданият дөөлөттөрүн өздөштүрүүсү аркылуу калыптандырууга багытталат. Мектеп окуучуларынын көркөм табитин өстүрүүдө адам турмушундагы ар кыл өнөрдүн негизинде чыгармачылык менен ой жүгүртүүгө, дүйнөнүн көркөмдүгүн таанууга, эстетикалык жактан компетенттүүлүгүнүн калыптанышына шарт түзүп, өз алдынча маселелерди чече билүүгө үйрөнүшөт. Ар бир класс үчүн окуучулардын курактык өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен элибиздин көп кылымдардан бери калыптанып келген тарыхый, маданий мурастарын жалпы адамзаттык дөөлөттөр менен айкалыштырып, түрдүү көркөм каражаттардын жардамы менен чыгармаларды жаратып, изденүүгө шарт түзөт.

Максаты:

Жалпы билим берүүчү орто мектептеринде көркөм өнөр предметин окутуунун максаты - курчап турган дүйнөнүн көрүнүштөрүн, кубулуштарын көркөм кабылдоого, андагы жан-жаныбарларга аяр мамиле кылып, камкордук көрүүгө, адам баласынын турмушундагы ак-караны ажырата билип чын дилинен эмгектенгенге, көркөмдүктү, сулуулукту өз

колдору менен жарата билүүгө окуучуларды үйрөтөт. Ошондой эле жаратылышты, тарыхый жана маданий эстеликтерди коргоого, курчап турган чөйрөнү көркөмдүк жактан байытууга окутуп, шыктандырып активдүүлүккө багыттайт. Көркөм өнөрүн окутууда окуучуларды гумандуулукка, толеранттуулукка, өз мекенин сүйүүгө, коргоого, сыймыктанууга тарбиялайт.

Көркөм өнөр предмети боюнча окутуунун негизги багыттары:

Көркөм өнөр предмети искусство тармагынын негизгилери болгон живопись (станоктук-монументалдык, декоративдик), графика (станоктук, китептик, плакаттык, өнөр жайлык), скульптура (станоктук, монументалдык, декоративдик, сейил-бактык), декоративдик-прикладдык жана улуттук көркөм өнөр архитектура жана дизайн. Көркөм өнөр предметинин жанрлары (натюрморт, пейзаж, портрет, турмуш-тиричилик, тарыхый, боталдык, анималисттик түрлөрүнүн интеграцияланган бирдиктүү курсу болуп эсептелет. Окуучуларга искусствонун адам баласынын турмуш-тиричилигиндеги маанисин түшүндүрүп, алардын ар биринин чыгармачылык дараметин ачууга жана көркөм ишмердикти ишке ашыруу ыкмаларын өздөштүрүүсүнө өбөлгө түзөт.

Көркөм өнөр сабагында окуучулар:

- Жумушчу орунду туура уюштуруп, түрдүү көркөм каражаттар менен иштегенди үйрөнүшөт;
- Сүрөт өнөрүнүн түрлөрүн жана жанрларын билишет;
- Көркөм чыгарманы талдоонун эрежелерин өздөштүрүшөт;
- Көркөм өнөр жана өнөр таануу терминдерин билишет;
- Сүрөт өнөрүнүн (живопись, скульптуранын) жана архитектуранын ар кайсы түрлөрүн, өзгөчөлүктөрүн айырмалай алышат;
- Өзүнүн чыгармачыл ой туюмун, кыялын жүзөгө ашыруу үчүн ар түрдүү ыкмаларды пайдаланышат;
- Көркөм өнөрдүн негизи мыйзамдарын: жайгаштыруу (компоновка), перспектива, деңгээл сызыгы, ыргак, түс, өң, композиция жана башкаларды колдоно билип жана аларды өз чыгармачылыгында пайдаланышат;
- Чыгармачылык аркылуу өз дараметин ачып, туюнта билишет;
- Дүйнөлүк жана Ата мекендик маданияттын чыгармаларына карата өзүнүн нарктуу (баалуулукка негизделген) оюн жана мамилесин айтып берүү, талдоо боюнча болгон сөз байлыктарын арттырышат;
- Дүйнөгө карата мамилесин, көз карашын өзүнүн чыгармачылыгы аркылуу билдиришет;
- Кыргыз элинин тарыхый, маданий жана көркөм салттарын сыйлоо,

Кыргызстандагы бардык элдеринин чыгармачылык мурастарын баалап, сактаганга үйрөнүшөт.

- Алган билим, ык, көндүмдөрүн чөйрөнү эстетикалуу түрдө уюштурууда пайдалана билүүсү, окуучулардын чыгармачылыкка болгон кызыгуусун арттырууга чоң өбөлгө түзөт.

Милдеттери:

- көркөм өнөргө болгон кызыгууларын арттырып, чыгармачылык шыгын өнүктүрүү;
- улуу муундардын мурастарын баалап жана сактай билүүгө умтулуу, алар менен сыймыктануу сезимдерин тарбиялоо;
- көркөм маданияттын кубулуштарын жана алардын коомдогу ролун түшүндүрүү;
- көрүү сезими аркылуу кабыл алууну, түстөрдү талдай билүүнү, композициялык маданиятты, кеңири ой-жүгүртүүнү, байкоо аркылуу элестете билүүнү өнүктүрүү;
- көркөм өнөр боюнча билимдерин, билгичтик жана көндүмдөрүн калыптандыруу;
- алган билимдерин күндөлүк жашоо-турмушунда көркөм-сулуулуктун мыйзам ченинде колдоно билип, аткарган иштеринен ырахат алуу сезимин өстүрүү;
- көркөм өнөр багытында кесиптик багыт алуусун камсыз кылуу;
- көркөм өнөр предметинин коомдогу жана жашоо турмушубуздагы маанисин, баалуулугун түшүндүрүү.

1-класстын жылдык темасы «Адам жана табият»

Окутууда күтүлүүчү кыскача натыйжалар

Биринчи класста балдарды айлана-чөйрөдөгү кубулуштарга байкоо жүргүзүп, көргөндөрүн эске тутуп, образдык ой жүгүртүүлөрүн көркөм каражаттардын жардамы менен эркин чагылдыра билүүгө үйрөтүү, алардын чыгармачылык сезимталдыгын, эстетикалык табитин өстүрүү негизги ролду ойнойт.

Сабактарда көркөм каражаттардын түрлөрү, касиеттери менен тааныштырып, алар менен иштөөнүн түрдүү ыктарын, түрлөрүн үйрөтүп, окуучуларды тазалыкка, тыкандыкка, тактыкка тарбиялоо, ишке болгон жөндөмдүүлүктөрүн, көркөм маданиятын калыптандыруу зарыл.

2 - класстын жылдык темасы “Көркөм сүрөт өнөрүнүн түрлөрү”

Экинчи класста негизинен биринчи класста алган билимдери

бекемделип, андан ары кеңейтилет. Ар бир чейректе окуучулар көркөм өнөрдүн негизги түрлөрү, жанрлары: живопись, графика, скульптура, архитектура боюнча маалыматтарды алышат, тиешелүү практикалык иштерди аткарууга үйрөнүшөт. Жогоруда көрсөтүлгөн искусствонун жанрларынын келип чыгышы боюнча тарыхый маалыматтарга таянып, иллюстративдик материалдардын жардамы менен тааныштыруу максатка ылайык.

3 - класстын жылдык темасы “Ата-бабалардан калган мурас”

Үчүнчү класста элдик каада-салттарга, үрп-адаттарга, оюн-зоокторго, оозеки чыгармачылыкка байланышкан образдарды түзүү, усталык зергердик, уздук жасалгалардын, кийим-кечелердин, буюм-тайымдардын ж. б. даярдалышы, колдонулуучу каражаттар менен тааныштыруу иштери жүргүзүлөт.

Окуучулардын курактык өзгөчөлүктөрүн эске алып, күндөлүк турмушунда керек болгон чакан, татаал эмес нерселерди жасаганга үйрөтүү да зарыл.

4 – класстын жылдык темасы “Мурастар жана келечектеги дизайн”

Төртүнчү класста окуучулар алгачкы үч класста өтүлгөн материалдардын негизинде адегенде улутубуздун, андан кийин шериктеш, коңшу мамлекеттердин, анан дүйнө элдеринин көркөм маданияты боюнча айрым маалыматтарды алышат. Теориялык алган билимдери практикалык иштерди аткаруу менен айкалыштырылат. Мында кошумча адабияттар менен көбүрөөк иштөөгө багыт берүү талапка ылайык.

5 - класстын жылдык темасы “Көркөм өнөр жана жыл мезгилдери”

Бешинчи класста окуучулар башталгыч класста өтүлгөн материалдардын негизинде көркөм өнөр жана жыл мезгилдеринин адам турмушу менен байланышын, анын ордунун маанилүүлүгү тууралуу маалымат алышат. Жаратылыш, адамдардын жашоо тиричилиги, курчап турган чөйрөнүн кубулуштарынын көркөм сулуулугун көркөм каражаттар аркылуу чагылдыруунун жолдорун, ыкмаларын өздөштүрүүсү зарыл.

6- класстын жылдык темасы “Түстөрдүн табияттагы табышмактуу сырлары”

Алтынчы класста окуучулар жаратылышка байкоо жүргүзүү аркылуу негизги жана кошумча түстөрдүн аралашмасы, жылуу жана муздак түстөр, алардын колдонулушу боюнча маалыматтарын бекемдешип, өз чыгармаларында колдоно алышат. Ошондой эле түстөрдүн адам баласынын жашоосунун көркөмдүгүн ачып берүүдөгү маанисин билип, өздөрү түстөрдү туура тандоого үйрөнүшөт. “Живопись” өнөрүндө түрдүү образдарды түркүн

боёкторду бири-бири менен айкалыштырып сүрөттөп бергенге үйрөнүшөт.

Көркөм өнөрүндөгү негизги закондор: жайгаштыруу (компоновка), түс, симметрия, форма, пропорция, конструкция, перспектива, композиция жана башка тармактар боюнча теориялык алган билимдерин практикалык иштер менен айкалыштыруунун негизинде калыптанат.

7- класстын жылдык темасы “Адам жана сулуулук” (16 саат)

Жетинчи класста окуучулар Көркөм өнөр предметиндеги окуу материалын буга чейин окуп үйрөнгөндөрдүн жалпылоочу жана кеңейтүүчү мүнөзгө ээ.

Окуучуларга бул предмет кийинки класстарда окутулбаганы менен, алган билимдер, үйрөнгөн өнөр, ар бир инсанга өмүр бою кызмат кыла тургандыгын жеткиликтүү түшүндүрүү зарыл.

Бул класста адамдын турмушундагы чыныгы сулуулуктун эмне экендигин жана анын маанисин түшүнөт. Балдардын көркөм табитин алардын жасаган иштеринен байкап, анализ жүргүзүүнүн негизинде көркөм сулуулукту сезе билүү жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүүгө көңүл бурулат.

**1 - класстын жылдык темасы «Адам жана жаратылыш»
(жумасына 2 саат, бардыгы 68 саат)**

1-чейрек 18 саат	
Мазмуну	Окуу жана окутуу материалдары
1-2-сабактар. Көркөм өнөрүнө киришүү. Сүрөтчү деген ким? - жана алардын чыгармалары кандай жаралат. Сызыктардын, чекиттердин, тактардын түрлөрү, алардын аталышы жана аткарылышы (графика).	Сүрөтчүлөрдүн чыгармалары. Колдонуучу көркөм каражаттар альбом, жөнөкөй жана түрдүү түстөгү карандаштар ж.б.
3-4-сабактар. Айлана-чөйрөбүздөгү нерселерди сүрөттөп тартууда, сызыктар жана чекиттердин колдонулушу. Көлөмү жана сырткы көрүнүшү (айлана, тегерек, төрт бурчтук жана үч бурчтуктарга окшош формалар).	Түрдүү графикалык каражаттар менен аткарылган өнөр инсандардын чыгармалары. Көнүгүүлөрдү аткаруу боюнча үлгүлөр.
5-6-сабактар. Курак (апликация) менен ар кандай геометриялык формаларга окшош жөнөкөй нерселерди сүрөттөп көрсөтүү.	Көркөм каражаттар, түрдүү геометриялык фигуралар, түстүү кагаздар, кайчы, клей.
7-8-9-сабактар. “Жалбырактар жана алардын түрлөрү”. Жаратылышка экскурсияга чыгуу. Түрдүү формадагы, түстөгү жалбырактарды өзүнөн көрүп, өзүндөй кылып сүрөтүн тартуу.	Түрдүү формадагы түстөгү жалбырактар. Альбом, түстүү карандаштар.
10-11-12-сабактар. «Күзгү бакдарактар» Түрдүү формадагы дарактарды графикалык каражаттар менен чагылдыруу (эстеп калганы боюнча).	Көркөм каражаттар. Пейзаж жанрындагы сүрөтчүлөрдүн чыгармалары.
13-14-15-сабактар. Жалбырактардан гербарий даярдоо. Жөнөкөй формадагы күзгү жалбырактардан жаныбарларга окшоштуруп чаптоо. (балык, көпөлөк ж.б.).	Сүрөттөр, үлгүлөр. Түрдүү формадагы, түстөгү күзгү жалбырактар. Түстүү кагаздар, кайчы, желим ж.б..

16-17-18-сабактар. Күзгү дарактардын ар түрдүү түстөгү, формадагы жалбырактарынан, түстүү кагаздардын жердигинде (фонунда), түрдүү ыкмада кызыктуу сүрөттөлүштөрдү түзүү.	Табигый каражаттар жана көркөм каражаттар. Түрдүү формадагы түстөгү жалбырактар. Түстүү картон, желим, кайчы ж.б.
2-чейрек 14 саат	
1-2-сабактар. “Түстөр дүйнөсүнө саякат”. Живописке алгачкы кадам (живопись каражаттары: акварель жана гуашь).	Боёктун түрлөрү (акварель, гуашь, түстүү карандаштар, борлор ж.б). Сүрөтчүлөрдүн чыгармалары.
3-4-сабактар. Түстөрдүн түрлөрү. Негизги жана кошумча түстөр. Негизги түстөрдүн жардамы менен кошумча түстөрдү табуу.	Боёктун түрлөрү (акварель, гуашь, түстүү карандаштар, борлор, политра ж.б). Сүрөтчүлөрдүн эмгектери.
5-6-сабактар. Натюрморт «Күз берекеси». Жөнөкөй формадагы жемиштердин сүрөтүн тартуу.	Түстүү карандаштар, жер-жемиштер.
7-сабак. Жылуу жана муздак түстөр. «Күзгү жамгыр».	Сүрөтчүлөрдүн эмгектери. Түрдүү боёк, кагаздар.
8-9-сабактар. Курак жана “Мозаика” ыкмасында «Тоолор» Табигый каражаттар менен иштөө.	Табигый каражаттар (кагаз, кездеме кесиндилери, жыгач таарындылары, кум, таш, кургатылган жалбырак, данектер ж.б.)
10-сабак. Жердиги (фон) жөнүндө түшүнүк. Жаратылыштын түрдүү абалын чагылдыруу: аба ырайы бүркөк, ачык ж.б.	Картон, түрдүү түстөгү кагаздар, кайчы, гуашь, кыл калемдер. Темага ылайык белгилүү өнөр инсандарынын чыгармалары.
11-сабак. Суюк жана коюу боёктор. “Кышкы пейзаж”	Өнөр инсандардын чыгармалары. Боёктун түрлөрү (гуашь, акварель).
12-сабак. “Жаңы жылдык жасалга”. Түстүү кагаздардан түрдүү формадагы көркөм жасалгаларды даярдоо.	Альбом, карандаш, түстүү кагаздар, желим, картон, түр карандаштар ж.б.
13-14-сабактар. Жөнөкөй формадагы кар бүртүкчөлөрү менен терезелерди көркөмдөө. Жөнөкөй формадагы кар бүртүкчөлөрүн сүрөттөп тартып,	Түстүү кагаздар (апликация), желим, картон, түр карандаштар жана кыл калемдер.

үлгүлөрдүн негизинде кесип даярдоо.	
-------------------------------------	--

3-чейрек 20 саат	
1-2-сабактар. Жаратылыштагы түрдүү кубулуштар. Тематикалык сүрөт.	Белгилүү өнөр инсандардын чыгармалары. Фотолор, слайддар. Көркөм каражаттар.
3-4-сабактар. Иллюстрациялоо тууралуу түшүнүк. Сүрөтчүлөр жана алардын көркөм чыгармалары.	Китептер, сүрөтчүлөрдүн эмгектери, түстүү карандаштар, кагаздар ж.б.
5-6-сабактар. «Мен жакшы көргөн жомок». Сүйүктүү жомоктордогу окуяларды баяндаган чыгармаларды жаратуу.	Түстүү карандаштар, боёктор, жомок китептер, көркөм каражаттар. Кичинекей китепчелердин макети.
7-8-сабактар. Курак «Ата Мекенди коргоо күнүнө» карата майрамдык куттуктоо баракчасын жасоо. Кагаздын түркүн түрлөрү менен иштөө.	Түстүү кагаздар, кайчы, желим, темага арналган фотолор, слайддар, фильмдер ж.б.
9-10-сабактар. «Оюмдар дүйнөсү». Жөнөкөй оюмдардан көркөм кооздуктарды жаратуу.	Түстүү кагаздар, кайчы, желим, түстүү карандаштар, кагаз, улуттук буюмдар, фотолор, үлгүлөр.
11-12-сабактар. «Ыргак» (ритм). Сызык, тактардын ыргагы деген эмне? Геометриялык формаларга оюмдардын эскизин түзүү.	Ыргактуу музыкалык чыгармалар. Кагаздар, түстүү боёктор, карандаштар, геометриялык формалар үлгүлөр.
13-14-сабактар. “Табышмактуу тамчылар”.	Түрдүү түстөгү боёктор, түстүү кагаздын түрлөрү ж.б.
15-16-сабактар. 8-март - Айымдардын Эл аралык майрамы. Майрамдык маанайды чагылдырган сүрөттөр жана куттуктоо баракчалары.	Түстүү кагаздар, түстүү карандаштар жана боёктор, куттуктоо баракчаларынын үлгүлөрү.
17-18-сабактар. Оригами ыкмасы. Жөнөкөй жаныбарлардын тулку-боюн жараттуу.	Оригами боюнча кызыктуу материалдар. Даярдалган үлгүлөр. Кагаздын түрлөрү, кайчы ж.б.

19-20-сабактар. Нооруз - жаз алып келген "Жаңы күн" майрамына карата сүрөттөрдү аткарып, улуттук колориттеги майрамдык маанайдагы белектерди даярдоо.	Улуттук символдордун фотолору. Көркөм каражаттар.
4-чейрек 16 саат	
1-2-сабактар. "Бедиз" (скульптура). Көркөм өнөрдүн негизги түрлөрүнүн бири болгон бедиз өнөрү менен таанышуу.	Жергебиздеги байыркы бедиздердин, балбал таштардын сүрөттөрү. Пластилин, стек.
3-4-сабактар. Жашылча-жемиштерди пластилин менен аткаруу жана өзүнөн көрүп сүрөтүн тартуу.	Жашылча-жемиштер, карандаш, пластилин стек, картон ж.б.
5-6-7-сабактар. Жаратылышка саякат. «Жазгы гүлдөр». Гүлдөрдү өзүнөн көрүп сүрөтүн тартуу (жоогазын, кызгалдак).	Боёктун түрү, кыл калем, темага ылайыктуу фотолор, көрсөтмөлөр.
8-9-сабактар. «Менин сүйүктүү жаныбарым» Бир шилтемдердин негизинде тегиздикте көлөмдүү сүрөттөлүштөрдү аткаруу. (рельеф).	Кагаз, түстүү карандаштар, боёктор. Скульпторлордун эмгектери.
10-11-сабактар. Жомоктогу каармандар. Өзүнө жаккан образды сүрөттөп чагылдыруу.	Жомок китептер, кагаз, боёктун түрлөрү, кыл калем ж.б.
12-13-сабактар. Колдонмо жасалга өнөрү "Улуттук буюмдар". Сүрөттөлгөн улуттук буюмдардын үлгүсүнө оюмдарды туура жайгаштыруу.	Улуттук буюмдар, түстүү кагаздын түрү, кайчы, клей, боёктор, кагаз, кыл калем.

14-15-16-сабактар. Жыл ичинде мыкты аткарылган иштерге анализ жүргүзүп, көргөзмөгө тандоо. Тандалган эмгектерди жасалгалап, көргөзмө уюштуруу.	Тандалган чыгармалар. Барактар, сызгыч, кайчы, желим.
2 - класстын жылдык темасы “Көркөм сүрөт өнөрүнүн түрлөрү жана жанрлары” (жумасына 2 саат, бардыгы 68 саат) 1-чейрек 18 саат	
Мазмуну	Окуу жана окутуу материалдары
1-2-сабактар. Тематикалык сүрөт. “Жайкы каникул”. Андагы кызыктуу көрүнүштөр жана окуялар боюнча аңгемелешүү, талкулоо. Окуяны баяндаган бир шилтем, эскиздерди сүрөттөп чагылдыруу.	Альбом, карандаш, өчүргүч, акварель, гуашь, кыл калемдер. Белгилүү сүрөтчүлөрдүн чыгармалары.
3-4-5-сабактар. Көркөм өнөр сүрөт өнөрүнүн түрлөрү. “Гүлдөр” . Натюрморт (живопись). Гүлдөрдү өзүнөн көрүп сүрөтүн тартуу.	Натюрморт жанрындагы сүрөттөрдү тартуунун этаптары көрсөтүлгөн плакаттар, боёктун түрлөрү жана кыл калемдер.
6-7-сабактар. “Туулган жер”. Деңгээл (горизонт) сызыгы жана сызыктуу перспектива. Графика.	Белгилүү сүрөтчүлөрдүн чыгармалары. Көркөм каражаттар.
8-9-10-сабак. «Күзгү боёктор». Пейзаж жанры. Тематикалык сүрөткө композиция түзүү.	Көркөм каражаттар, Пейзаж жанрындагы күн желеси тартылган сүрөттөр.
11-12-13-сабактар. Саякат сабагы. Күзгү жалбырактардан ой чабыттарындагы кызыктуу композиция түзүп гербарийлерди даярдоо.	Ар кандай өсүмдүктөрдүн катырылган түрдүү формадагы, түстөгү гүлдөрү, жалбырактар. Түстүү кагаздар, желим ж.б.
14-15-сабактар. Анималистик жанр. «Үй жаныбарлары». Бир шилтем, зарисовкаларды аткаруу.	Анималистик жанрдагы сүрөтчүлөрдүн чыгармалары. Графикалык көркөм каражаттар.

16-17-18-сабактар. “Чөп кат” (закладка). Курактын түркүн түрлөрүн өздөштүрүү.	Түстүү кагаздар, желим, кайчы, түстүү картон жана чөп каттын түрдүү ыкмада аткарылган үлгүлөрү.
2 –чeyрек 14 саат	
1-2-сабактар. “Жыл мезгилдери” Түрдүү ыкмаларды колдонуп темага карата сүрөт тартуу.	Кагаз, кыл калем, боёктун түрлөрү, слайддар, фильмдер.
3-4-сабактар. Көлдөр, дарялар (моренист) жанры. “Суу жашообуздун булагы”. Тематикалык сүрөт.	Боёктун түрү (акварель, гуашь) кыл калем, сүрөтчүлөрдүн эмгектери.
5-6-сабактар. Колдонмо жасалга өнөрү. Улуттук буюмдарды оюмдар менен кооздоо.	Көөкөр, чыны ж.б. улуттук буюмдар, кагаз, кыл калем, боёктор.
7- сабак. Сызык, контур жана силуэт. Ар кандай нерселердин көлөкө сымал элесин түзүү (жаныбарлар).	Фотолор, сүрөтчүлөрдүн эмгектери, боёктун түрлөрү, кагаз, кыл калем.
8-сабак. “Контраст, ыргак жана силуэт”. Эркин темада силуэттерди	Темага ылайык музыкалык чыгармалар. Фотолор, слайддар,
9-сабак. Архитектура. “Менин жашаган үйүм”.	Сүрөтчүлөрдүн эмгектери, боёктун түрлөрү, кагаз жана кыл калем.
10-11-сабактар. Сүрөтчүлөрдүн кыш мезгилин чагылдырган эмгектерин талкуулоо. Кыш мезгилиндеги көрүнүштөрдү сүрөттөп тартуу.	Сүрөтчүлөрдүн чыгармалары. Карандаш, барактар, боёктордун түрү.
12-сабак. Композиция жана компоновка. “Терезеге аяз сайган саймалар”.	Түстүү кагаздар, кайчы, желим. Көрсөтмөлөр, фотолор, үлгүлөр ж.б.
13-14 сабактар. Жаңы жылдык балатыга түстүү кагаздын түрлөрүнөн оюнчуктарды жана кутуктоо баракчаларын даярдоо.	Жарашыктуу кооз үлгүлөр. Кагаздын түрлөрү, кайчы, желим.

3-чейрек (20 саат)	
1-2-сабактар. Анималистика жанры скульптурада. Пластилин же чоподон жаныбарлардын фигураларын көлөмдүү түзүү.	Сүрөттөр, китептер. Көркөм каражаттар.
3-4-сабактар. Бедиз (скульптура). Жомок каармандарын элестетип кулк-мүнөзүн түрдүү техникада аткаруу.	Скульпторлордун эмгектери. Пластилин, стек, картон. Балдар үчүн жомок китептер.
5-6-сабактар. «Портреттеги образдар». Портрет, автопортрет жана силуэт тууралуу түшүнүк берүү.	Кагаз, карандаш, китептер, слайддар, фотолор.
7-8 сабактар. «Көгүлтүр мейкиндиктеги канаттуулар». Аба перспективасы, келгин куштарды түрдүү кыймылдагы абалын мейкиндикте чагылдыруу.	Кагаз, карандаш, түстүү карандаш. Фотолор, фильмдер, слайддар.
9-10 сабактар. “Байчечекей”. Кагаз пластикасы. Курак ыкмасында жарашыктарды жана көлөмдүү композицияларды түзүү.	Кагаздын түрлөрү, кайчы, желим, фотолор, слайддар. Окуучулардын мыкты аткарган иштери.
11-12 сабактар. “Чөп кат” жасоонун түрдүү ыкмаларын өздөштүрүү. Монотипия ыкмасын колдонуу.	Түстүү кагаздар, түрдүү боёктор, кыл калем, айнек тактасы, түстүү картондор, желим.
13-14 сабактар. Кыргыз элинин колдонмо жасалга өнөрү. Белекке берилүүчү “Бет-арчыга” оймочиймелерден композиция.	Темага ылайык улуттук буюмдар, фотолор, слайддар, кагаз, карандаш.
15-16 сабактар. Эске тутуусу боюнча сүрөт тартуу. Ата мекендик жазуучулардын чыгармалары боюнча композиция түзүү.	Адабий китептер, иллюстрациялар, кагаздар жана кыл калем, карандаш.
17-18. сабактар. Архитектура. Боз үйдүн сырткы көрүнүшүнүн жаратылыштын жердигинде сүрөттөө.	Макеттер, фотолор, кагаз жана карандаш, кыл калем.

19-20-сабактар. «Нооруз майрамы». Аралаш техникада майрамдык маанайдагы композиция түзүү.	Сүрөтчүлөрдүн чыгармалары. Түстүү кагаздар, түрдүү боёктор, кыл калем, кайчы, желим.
4 -чөйрөк 16 саат	
1-2-сабактар. “Космоско карай жол”. Живопись. Көркөм каражаттар аркылуу, ар кандай ыкмада сүрөттү тартуу.	Боёктун түрлөрү, кыл калем, сүрөтчүлөрдүн иштери.
3-4-сабактар. «Жазгы керемет». Пейзаж. Сыйкырдуу боёк сүртүмдөрү, курчап турган чындыкты образдуу чагылдыруу.	Белгилүү өнөр инсандардын эмгектери. Боёктун түрлөрү, кыл калем, кагаз, карандаш.
5-6-сабактар. «Оригами». Кагаз пластикасы.	Кагаз пластикасы боюнча китепчелер. Кагаздар, кайчы, фотолор, слайддар.
7-8-сабактар. “Ата Мекенди коргоо”. Патриоттук сезимди, майрамдык маанайды чагылдырган композиция түзүү.	Видеолор, слайддар, фильмдер, көркөм каражаттар.
9-10-сабактар. Жазгы жаратылыштагы кубулуштар «Сулуу жаз». Тематикалык сүрөт. Жазгы көрүнүштү ошол мезгилге ылайык	Жазгы көркөм көрүнүштөр (фото). Кагаз, боёктун түрлөрү, кыл калем, сүрөтчүлөрдүн иштери
11-12-13-сабактар. Жаратылышка жана музейлерге саякат. Ата Мекендик сүрөтчү жана чеберлердин эмгектери менен таанышуу. Симметрия жана ассиметрия.	Видеолор, слайддар, фильмдер, көркөм каражаттар.
14-15-16-сабактар. Эркин темадагы ишти аткаруу. Жыл ичинде аткарган иштерди талдоо, мыктыларын тандоо. көргөзмөгө даярдоо жана уюштуруу.	Түстүү картон, кагаздар, кайчы, желим, сызгыч, жаратылыш материалдары

**3-7-класстардагы мазмундук тилкелерде берилген темаларды
чейректерге бөлүнгөн сааттардын өлчөмүнө жараша,
мугалымдер чыгармачылык менен бөлүштүрүп алуусун
сунуштайбыз.**

**3 – класстын жылдык темасы
“Ата-бабалардан калган мурас”
(жумасына 1 саат, бардыгы 34 саат)**

Мазмуну	Окуу жана окутуу материалдары
1-чейрек 9 саат	
1. «Алтын күз» Күзгү түстөр пейзаж	Альбом, жөнөкөй карандаш, өчүргүч, көмүр, сангина, соус, туш. Боёктор, кыл калем, палитра ж.б. Дүйнөлүк жана кыргыз сүрөтчүлөрүнүн пейзаж жанрындагы чыгармалары.
2. Перспектива жөнүндө түшүнүк. Тегиздикте эки же андан көп буюмдан түзүлгөн тематикалык натюрморт (графика). Карандаш.	Графикалык көркөм каражаттар. Сүрөт тартуудагы негизги мыйзамдары көрсөтүлгөн плакаттар. Алма, алмурут (бир же эки)
3. Фантазия жана элес. Күзгү жалбырак, гүлдөрдөн жөнөкөй геометриялык фигуралар, ар түрдүү формадагы жаныбарлардын элесин берүү.	Түстүү кагаздар, жалбырактар, гүлдөр, чөптөр, акварель, гуашь, кыл калем, кайчы, желим. Мурдагы жылдардагы окуучулардын ушул темага ылайык мыкты аткарылган чыгармалары.
4. Улуттук буюмдардан тематикалык натюрморт.	Акварель, гуашь, кыл желим, кездеме, аппликация, карандаштар, кагаз. Улуттук колоритте тартылган өнөр инсандарынын чыгармалары.
5. Жаратылыш жана живопистеги түстөр.	Акварель, гуашь, кыл калем
2-чейрек 7 саат	
1. Жылуу жана муздак түстөр. “Күзгү	Акварель, гуашь, кыл калем,

жамгыр”.	карандаштар, кагаз.
2. Көркөм жалпылаштыруу деген эмне?	Альбом, түстүү боёктор, кыл калем, түстүү кагаздар, клей, кайчы.
3. Эл чыгармачылыгы: - Керамика. Карапа жасоо. - Кагаздан бүктөп иштөөнүн ыкмалары. “Сүйүктүү жаныбарлар биз менен”. - “Түркүн түстөр жана табышмактуу тамчылар” (кляксаграфия) - “Чий куурчак” кыргыз элинин улуттук оюнчугу.	Пластилин, чопо. Түдрүү түстөгү ар кандай кагаздар. Түстүү боёктор, туш, кыл калемдер, кагаздар, кайчы. Куурчакты даярдоонун жолдору, ирети көрсөтүлгөн плакаттар. Чий, түрдүү түстөгү жиптер жана кездемелер.
4. Жаңы - жылдык балатыны жасалгалоо.	Альбом, түстүү боёктор, кыл калем, түстүү кагаздар, желим, кайчы.
3-чейрек 10 саат	
1. “Кышкы пейзаж”. Кышкы каникул мезгилинде эсте калган элестерди чыгармачылык менен чагылдыруу.	Альбом, түстүү боёктор, кыл калем, түстүү кагаздар, желим, кайчы.
2. “Саймалуу таш”. Ташка чегилген сүрөттөрдүн негизинде чыгармачылык иштерди аткаруу.	Көркөм графикалык каражаттар. Жергебиздеги петрогрифтердин сүрөттөрү. Саймалуу таштарга экинчи өмүр тартуулаган өнөр инсандарынын чыгармалары. Табигый таштар.
3. “Балбал таштар” кыргыз элинин улуттук бедиздери боюнча ар түрдүү образдарды жаратуу.	Пластилин, чопо, стектер жана табигый материалдар. Жергебиздеги байыркы балбал таштардын сүрөттөрү.
4. “Майрамдык гүлдесте”. Майрамдык маанайды чагылдырган композициялык ишти аткаруу. Буга чейинки алган билимдердин негизинде түрдүү ыкмаларда темага ылайык композиция.	Көркөм каражаттар. Белекке берилүүчү сувенирлерди аткаруунун жолдору сүрөттөлгөн плакаттар.
4-чейрек 8 саат	
1. “Жаратылыш жана архитектура”. Архитектуранын негизи табияттан алынарын иллюстративдик чыгармалардын жардамында ачып	Альбом, түстүү кагаздар, зым, картон, пластилин, карандаш, боёктор, геометриялык фигуралардан турган

көрсөтүү, фантастикалык курулуштардын эскиздерин түзүү.	үлгүлөр.
2. Биздин кичинекей досторубуз үчүн үй. Айлана-чөйрөнү көрктөндүрүү.	Курулуш каражаттары. Жаныбарлар үчүн турак-жайлардын өлчөмдөрү көрсөтүлгөн чиймелер, таблицалар.
3. Жазгы пейзаж “Биз тиккен гүлдөр, дарактар гүлдөп, бүрдөдү”.	Альбом, түстүү боёктор, кыл калем, түстүү кагаздар, желим, кайчы.

4 -класстын жылдык темасы
“Мурастар жана келечектеги дизайн”
(жумасына 1 саат, бардыгы 34 саат)

Мазмуну	Окуу жана окутуу материалдары
1-чейрек 9 саат	
1.«Түшүм». Натюрморт. Живопись.	Альбом, түстүү боёктор, акварель, гуашь, кыл калем, кагаздар. Мөмө жана жер-жемиштер.
2. Кош өлчөмдүүлүк жана масштаб жөнүндө түшүнүк. Адамдын портретин өзүнөн көрүп тартуу.	Көркөм каражаттар. Дүйнөлүк жана кыргыз сүрөтчүлөрүнүн портреттеги жанрындагы иллюстрациялары.
3. “Күзгү бир элес” Мозаика жөнүндө түшүнүк, композиция түзүү.	Көркөм каражаттар. Мозаика ыкмасында аткарылган иштердин үлгүлөрү.
4. Стилдештирүү. Жаныбарлар жана өсүмдүктөр мотивиндеги оюмдардан композициялар	Чий, түрдүү түстөгү жиптер жана кездемелер. Оюмдар дүйнөсүндө.” Белекке берилүүчү буюмдарга оюмдардан композициялык иштерди даярдоонун жолдору, ирети көрсөтүлгөн плакаттар.
2-чейрек 7 саат	
1. Жаныбарлар жана канаттуулардын сүрөттөрү түрдүү көркөм техникада. Бир шилтем ыкмасында жаныбарлардын элесин түшүрүү.	Карандаштар, көө, сангина, маркерлер ж.б.

Топтолгон бир шилтемдерден кызыктуу композиция түзүү.	
2. Дизайн, Дизайн деген эмне? Куттуктоо баракчаны, конвертти жана кутучаны көркөмдөп жасалгалоо.	Көркөм каражаттар. Ар бир жасалуучу буюмдарды жасоонун ирети сүрөттөлгөн таблицалар.
3. Плакат. “Жаратылыш менин жан-дүйнөм” Экологиялык көйгөйлүү маселелерди чагылдырган плакаттарды түзүү.	Плакаттар. Ватман, акварель, гуашь, кыл калемдер ж.б. Түрдүү темада тартылган плакаттар.
4. Дубал газетасы кандай жасалат. “Жылдын мыкты газетасы”-деген темада Жаңы-жылдык дубал газета чыгаруу.	Ватман, түстүү кагаздар, түркүн-түстөгү маркерлер ж.б.
3-чейрек 10 саат	
1. Адамдын тулку боюн кандай тартуу керек. “Кышкы көңүлдүү оюндар”. Каникулда эсте калган учурларды сүрөттөп, чагылдыруу.	Көркөм каражаттар. Адамдын ар кандай кыймыл-аракеттери чагылдырылган плакаттар.
2. Модель менен иштөө. Кагазга машина, кайык, самолёттордун сүрөтүн тартып, моделдерин даярдоо.	Картон, кагаз, желим, кайчы ж.б. Моделдердин чиймелери.
3. Китеп искусствосу. Өздөрү түзгөн жомокко же окуп, угуп же экрандан көрүп жүргөн жомокторго иллюстрациялык иштерди аткаруу.	Көркөм каражаттар. Балдарга арналган китептерди жазган жазуучулардын, көркөмдөгөн сүрөтчүлөрдүн эмгектери.
4. Музейлер жана көргөзмөлөр. Нооруз - майрамына карата улуттук оюндарды чагылдырган композиция.	Көркөм каражаттар. Улуттук оюндарды чагылдырган өнөр инсандардын эмгектери.
4-чейрек 8 саат	
1. Живопистеги перспектива. “Жазгы пейзаж”.	Альбом, живопистик материалдар. Дүйнөлүк жана кыргыз сүрөтчүлөрүнүн пейзаждык иллюстрациялары.
2. Жашоо-турмуш мейкиндигинин эстетикасы. Келечектеги курулуштардын табият менен	Альбом, карандаш, акварель, гуашь, түстүү кагаздар ж.б.

байланышын сүрөттөп же көлөмдүү чагылдыруу.	
3. Сүрөтчү жана театр искусствосу. бет кап (маска) - куурчактар - көрсөтмө тактасы (афиша) Белгилүү чыгармага эскиздер.	Түстүү кагаздар, желим, түстүү карандаштар, кайчы, картон, кездеме, бижутерия, фломастер, боёктор, кыл калем. Театр жанры жөнүндөгү компакт-дисктер.
4. Көргөзмөгө сүрөттөрдү кантип даярдоо керек. Жыйынтыктоо сабагы.	Көркөм каражаттар.

5-класстын жылдык темасы “Көркөм өнөр жана жыл мезгилдери”
(жумасына 1 саат, бардыгы 34 саат)

№	Темалар	Окуучулардын окуудагы ишмердүүлүгүнүн негизги түрлөрү
1-чeyрек 9 саат		
1	Көркөм сүрөт өнөрүнүн түрлөр жана жанрлары.	Натюрморт, пейзаж жана портреттердин сүрөтүн аткарууда алгач барактын туура жайгаштыруунун жолдорун тандайт. Белгилүү сүрөтчүлөрдүн чыгармаларынан алардын түрлөрүн жана жанрларын ажырата билет
2	Натюрморт. “Гүлдөр” Көркөм сүрөт өнөрүнүн түрлөрү жана көркөм каражаттары. Эркин темада чыгармачылык менен изденүү.	Натюрморт жанрында күзгү гүлдестелерден ар түрдүү көңүлдүү, кайгылуу, салтанаттуу маанайды билдирет. Графикада сызык, тактардын жардамы менен образын туура аныктайт. Тондор жана түстөр аркылуу нерселердин көлөмүн чыгарып сүрөттөөнүү ишке ашырат.
3	Көркөм сүрөт өнөрү. «Саймалуу таш» (чекит-чекиттер, сызык-сызыктар, так, өң-түс, көлөм).	Аска бетиндеги таштардагы, "Саймалы -Таштагы" сүрөттөр менен таанышып, алаардын негизинде эскиздерин түзөт.
4	Колдонмо жасалга өнөрүндөгү декоративдик өнөрчүлүктөгү композиция. Табигый каражаттардан эркин темада түзүлгөн курак.	Декоративдик кооздук жаратып түзүүдө сүрөт өнөрүндөгү мыйзамдарды колдонот. Кыргыз жана башка улуттардын жасалгаларды жаратуудагы оюларынын

	Шырдак. Көркөм сүрөт өнөрүндөгү композициялык сабат.	элементтеринин курамын үлгү катары колдонот.
2-чейрек 7 саат		
1	Жыл мезгилдери көркөм өнөрүндө. “Кыргызстандагы тоолор” (ритм, контраст жана нюанстар).	Тоолордун кооздугун жана бийиктик пейзаждардын сүрөттөп чагылдырат. Живопись жанрындагы көндүмдөр негизинде чыгармачыл ишти аткарганды үйрөнүшөт.
2	“Менин сүйүктүү жаныбарым” анималисттик жанрда. Көркөм сүрөт өнөрүндөгү симметрия жана ассимметрия	Жаныбарлардын (көпөлөк, ийнеликтин ж.б.) этап этабы менен иштөөнүн жолдору менен таанышат. "Менин сүйүктүү жаныбарым " -деген темада кубануу сезимдерин билдире алат.
3	“Кеч күз” пейзаж . Аба жана сызыктуу перспектива, жарыктын таралышы.	Живопистеги мейкиндик этабы менен сүрөттөлүшүн, мейкиндик пландарын графикада, живописте берилиши менен таанышып сызыктуу жана аба перспективасын сүрөттөн жолдору өздөштүрүшөт.
4	Жаңы жылды тосолу: Кагаз пластикасы, квиллинг жасалгалоо жана жарашык.	Кооздук үчүн материалдарды тандап, кооздоо үчүн каражаттары колдонот. Жаратылыштагы көркөм кооздуктарды сезүү менен өз алдынча композицияларды түзөт.
3-чейрек 10 саат		
1	Жомоктор дүйнөсүндө. Бездик чыгармалардын түрлөрү жана көркөм каражаттар.	Айкелдердин жаралуу тарыхы менен таанышышат. Ар кандай материалдардын (чопо, чополуу, табигый материалдар) касиеттерин айырмалап билип, туура колдонот. Айкелдеги көлөмдү чыгаруудагы көндүм, шыктарга ээ болот.
2	Эркин композиция. Китептер үчүн иллюстрация.	Көркөм чыгармаларды түшүнүү. Ар кандай деңгээлдеги чыгармалар менен таанышып боорукерлик, сезимталдык, баалуулуктар боюнча, дүйнөнү бүтүндөй сүрөт боюнча калыптанган көз караштарын түшүнөт.

		Тандалган сюжет боюнча өз алдынча чыгармачылык иштеринде сүрөттөр бере алат.
3	Табияттын табышмактуу сырлары– көркөм өнөрүндө. Монотипии техникасында аткаруу.	Майрамдык маанайдагы паннолорду түзөт. Дизайн бейнеси боюнча жаңы шыктарга ээ болот. Өз алдынча топтордо коллективдүү иштерди аткарууда жаңы көндүмдөргө ээ болушат.
4	Майрамдык маанайды түшүндүргөн композиция: белектер, куттуктоо, баракчалары, дубал газета.	Жамааттык, майрамдык маанайдагы адамды сүрөттөп тартуудагы жөнөкөй ыкмалары менен таанышат. Элдик майрамдарга арналган топтор менен иштөө үчүн жекече композицияларды түзүүнүн жолдорун өздөштүрөт. Практикалык иштерди аткарууда жөнөкөй композициянын негиздерин колдонот.
4-чейрек 8 саат		
1	”Көркөм сүрөт өнөрүндөгү жазгы керемет”.	Ар кандай маанайда өзгөрүлүп турган жазгы пейзажды элестетип же эстеп калганы боюнча болжолдуу жаратылыштагы абалды таасрленип (ачык жана жарык түрдүү түстөр менен) сүрөттөп тартат.
2	“Космос мейкиндигине” саякат	Космос темасындагы образдарды сызыктардын жана түстөр менен сүрөттөп тарта алат. Art материалдар ар эскиздерин көрсөтүшөт, чиймелерди, көркөм сүрөт.
3	«Эч ким - эч качан унутулбайт» Улуу жеңиш күнүнө карата майрамдык маанайды чагылдырган сүрөттөр.	Көркөм каражаттар менен өзүнүн көз карашы боюнча кайгылуу же бактылуу окуяны билдире алат.
4	Кыргыз жери- керемет”.	Табияттагы мейкиндиктин талдап, бакоо жүргүзөт. Ишти этап этабы менен аткарууну жолдорун көрсөтөт (жайгаштыруу, түзүү, түстөрдү туура пайдаланганды).

	Искусството болгон сүйүүсүн жана кызыгуусун өрчүтүү, Жашоодогу жана жаратылыштагы көркөм кооздукту көрө билип, сүрөттөп бере алат.
--	--

6 - класстын жылдык темасы “Түстөрдүн табияттагы табышмактуу сырлары”

(жумасына 1 саат, бардыгы 34 саат)

№	Темалар	Окуучулардын окуудагы ишмердүүлүгүнүн негизги түрлөрү
1-чейрек 9 саат		
1	“Эмгек баарынан улук” көрөм өнөрүнүн күндөлүк жашоо турмуштагы орду	Практикалык иштерде чыгармачылык иштерди аткарууда тең салмактуулуктун көркөм мүмкүнчүлүктөрүн колдонот. Ой жүгүртүүнүн негизинде өзүнүн таанып-билүүдөгү чыгармачылык жөндөмүн өркүндөтөт.
2	“Натюрморт” предметти натурадан карап тартуу көндүмдөрүнө ээ болуу	Натюрморт жанрына тиешелүү терминдерди, ошондой эле атактуу сүрөтчүлөрдү жана алардын чыгармаларын билет. Натюрморт жанрында чыгармаларды жигердүү кабыл алып, сезе билип көркөм каражаттардын мүмкүнчүлүктөрүн колдонуп, чыгармачылык менен иштерди аткарат. Натюрморт тартууда тааныш предметтерден композиция түзүүгө басым жасайт.
3	Пейзаждын түрлөрү. Пейзаждын бир түрүнөн композиция жаратуу.	Пейзаждагы маанайды берүүдө түстөрдүн ролун түшүнөт. Гуашь боёгу менен иштегенди билет, элестетүүсү жана эстеп калган боюнча чыгармачылык ишинде көркөм сүрөттөөнүн негизги каражаттары болгонун (композиция, түстүү, жарык, көлөкө, перспектива) пайдаланып, иштей алат.
4	“Күз берекеси ”-көркөм өнөрүнүн түрдүү	Декоративдүү композиция түзүүнүн мыйзамдарын билет.

	жанрларында композициялык ишти аткаруу.	Темада "Күз берекеси "-деген темада композиция түзүүдө кыргыз жана башка элдердин оймо-чиймелерин колдонот..
2-чейрек 7 саат		
1	Оюмдар дүйнөсү жашоо турмушубузда: - Оюмдардын айрым элементтери; - Симметриялык оюмдарды түзүү; - Композициялык оюмдар; -Оюмдардын буюм бетине түшүрүлүшү.	Декоративдик композиция түзүүдөгү мыйзамдарды колдонот. Композиция түзүүдө кыргыз ж.б.. улуттардын оймолорунун негизинде чыгармачылык ишти аткарат.
2	“Табият жана архитектура.” “Менин үйүм, айылым , шаарым келечекте”. Сүрөттөр, чиймелер ж.б.	Архитектура түрлөрүн ажырата алат: көлөмдүү, ландшафттык жана шаар куруу. Архитектуранын формасын, биримдигин түшүндүрөт.
3	Жаңы жыл алдындагы интерьер. -дубал газетасы; -декоративдик жасалгадагы кагаз пластикасы; -интерьерде жаңы жылдык балатыны жасалгалоо.	Графикалык каражаттар менен плакатты курак ыкмасында аткаруудагы көндүмдөрүн өнүктүрөт. Жаңы жылдык балатыны кооздоого катышат (панно - коллаж) буга чейин үйрөнгөн көркөм каражаттар менен иштөөдөгү ыктарды колдонушат. Ар түрдүү кагаздардын түрлөрүнөн конструктивдүү иштерди аткаруудагы ыкмаларды колдонушат.
4	Белгилүү сүрөтчүлөр жана алардын иштери	Көркөм сүрөт өнөрү жана анын тарыхына таанып билүүчүлүк кызыгууларын калыптандырат. Дүйнө жана чеберчилик менен, адеп-ахлактык жана эстетикалык көз карашы калыптанат.
3-чейрек 10 саат		
1	Портрет жанры. Адамдын бет түзүлүшүн түзүүдөгү пропорциялык ирети. (графика, живопись)	Адам баш түзүлүшүн сүрөттөп тартууда же көлөмдүү жасоодо (бет түзүлүшүндөгү мүнөздүү белгилерин, пропорциясын, кулк мүнөзүн) сүрөттөп чагылдырууда ишти аткаруудагы иретүүлүктү сактайт.

2	Адамдын тулку бою. Бир шилтем ыкмасында темага ылайык кыймыл аракеттерди сүрөттөп чагылдыруу (шилтем ыкмасында)	"Бир шилте" деген термин жана анын ишке ашыруу ыкмалары түшүнөт, практикада колдонот. Адамдын тулку боюн сүрөттөп тартуу көндүмдөр калыптанат. Адамы кыймыл аракеттеги сүрөтүн тарта алат. Көз өлчөмүн жакшы өстүрүп, чыгармачылык менен ой жүгүртүп, таанып-билүү ишмердүүлүгүн өстүрөт.
3	Баталдык жанр. "Эр жигит эл четинде, жоо бетинде".	Эр жүрөк, баатырлардын образдарын түзүп жаратуудагы тажрыйбага ээ болот. Ата Мекендик баатырлардын эстеликтери мисал келтирилет. Долбоордук иштер боюнча баатырларынын эстелигине чыгармачылык менен түзүүдө тажрыйба топтойт.
4	Апалар темасы көркөм чыгармаларда. Апалар үчүн майрамдык белектер. (сувенир, куттуктоо баракчалары).	Эне темасына байланышкан көркөм сүрөт өнөрүндөгү, чыгармаларды мисал келтирет. Аял затынын образын (байкоолордун негизинде, элестетип) чыгармачылык менен изденүүнүн натыйжасында түзөт.
5	"Жазгы маанай" (пейзаж)	Пейзаж жанрындагы терминдерди ишти аткаруудагы иретүүлүктү билет. Өзүнөн көрүп же эстеп калган боюнча жазгы маанайды сүрөттөп бере алат. Пейзаж сүрөтчүнүн ой толгоосу чыгармасында чагылдырылаарын таанып билет. Пейзажда жарыктын таралышы, ар кандай маанайды чагылдыруудагы түстөрдүн ролун түшүнөт.
6	Анималистикалык жанр. Жаныбарлардын кыймыл аракеттерин сүрөттөп чагылдыруу.	Көркөм өнөр негизги мыйзамдары колдонот: түзүү, өз ара шайкештиги, форм, пропорция, динамика, түс ж.б.
7	"Нооруз-жаңы күн майрамы" Майрамдык маанайды чагылдырган композиция.	Максаттуу багытына жараша ишти этаптарга бөлөт. Дүйнөнүн поэтикалык көрүнүшүн элестетип, эстеп калганы боюнча сүрөттөп чагылдыруудагы

		чыгармачылык жөндөмүн өркүндөтөт.
4-чейрек 8 саат		
1	Түстөрдүн жашоо турмушубуздагы орду жана мааниси. Түстөр аркылуу түрдүү образдардын берилиши.	Жылуу жана муздак түстөрдүн сезимдерге болгон таасирин түшүнөт. Табияттагы түстөрдүн айкалышын, өз ара байланышын айырмалап билет. Түстөрдүн бири-бирине карама-каршы келген учурларын сүрөттөп тартат.
2	“Күндүн желеси” (радуга), жазгы пейзаж.	Кагаздын бетинде ачык жана күңүрт куюлушкан түстөрдү изденип таба алат. Жазгы жаратылыштагы сулуулук байкоо жүргүзүү жана салыштыруунун негизинде ар түрдүү түстөр аркылуу сүрөттөй алат.
3	Натюрморт “Талаа гүлдөрү”	Натюрморттогу сүрөттөрдөн – мезгилди, ошол кездеги жашоону, окуялар жөнүндөгү маалыматтарды билет. Натюрмортто сүрөтчү түстөр аркылуу кандай маанайды бергендигин түшүнөт. Натюрмортту элестетип сүрөттөп тартуу менен (кубанычтуу, майрамдык, капалуу ж.б.) түрдүү маанайды түшүндүрө алат. Живописстик жана композициялык көндүмдөрү калыптанат.
4	Каалоосу боюнча сүрөтчүлөрдүн аткарган иштеринен пайдаланып композиция түзүү.	Өзүнүн жана классташтарынын иштерин талкуулашып мазмуну жагынан, чыгармачылык милдеттердин аткарылышын талдашат. Көргөзмөлөрдөгү талкууга катышат.

7- класстын жылдык темасы
“Адам жана сулуулук”
(жумасына 1 саат, бардыгы 16 саат)

Мазмуну	Окуу жана окутуу материалдары
1-чейрек 9 саат	
1. Китеп графикасы	Предметтик, адабий оригиналдуу китептер. Китеп мукабасындагы белгилүү иллюстрациялар. Китептин макетин жасоо

	үчүн көркөм каражаттар.
2. Адам баласы табият менен сулуу. (Пейзаж)	Белгилүү сүрөткерлердин чыгармаларынан иллюстративдик сүрөттөр; пейзаж аткаруу үчүн көркөм каражаттар.
3. Көркөм сулуулук биздин жашоо турмушубузда.	Колдонмо-жасалга өнөрү жөнүндө иллюстративдик жана фото сүрөттөр. Декоративдик иштерди аткаруу үчүн көркөм каражаттар.
4. Силует (көлөкө) жана табышмактуу тамчылар.	Аппликация (кара, ак), кайчы, клей, альбом.
2-чейрек 7 саат	
1. “Боз үй жана табият”.	Альбом, карандаш, акварель, гуашь, плакаттар, фотолор, слайд.
2. “Архитектура, келечектеги фантастикалык курулуштар.	Альбом, карандаш, акварель, гуашь, плакаттар, фотолор, слайд, фотолор, плакаттар, журнал.
3. Көркөм өнөр жана музыка дүйнөсүнө арналган композиция.	Улуттук музыкалык аспаптар, слайддар, альбом, карандаш, акварель, гуашь.
4. Улуттук баалуулуктар боюнча аткарылган иштерди жыйынтыктоо. Сатык-көргөзмө.	Иштелген иштердин жыйындысы.

МУГАЛИМДЕР ҮЧҮН АДАБИЯТТАР

Акматалиев А. Көркөм кол өнөрчүлүк. (Окуучулар үчүн колдонмо.). «Мектеп», 1984.

Акматалиев А. Кыргыздардын колдонмо-жасалга өнөрү. Фрунзе, «Адабият», 1989.

Акматалиев А. Кыргыздардын кол өнөрчүлүгү (колдонмо). Бишкек, Мурас 1996.

Акматалиев А. Кыргыздын уз-усталары (антология) Бишкек: Кыргыз энциклопедиясы, 1997.

Акматов Д. А. Бердибаева С. Маркова Р. А. Көркөм өнөр булагы. Бишкек «Педагогика» 2002.

Алехин А. Д. Изобразительное искусство. Москва,. «Просвещение», 1984.

Антипина К. И. Прикладное искусство южной Киргизии. Искусство стран и народов мира. Энциклопедия. Издательство «Советская энциклопедия».

Асанбеков С. Сүрөтчү (Гапар Айтиевдин чыгармачылыгы жөнүндө). Кыргыз мамлекеттик басмасы. Фрунзе -1962.

Арина Н. Л. Урок прекрасного: Из опыта работы. Москва «Просвещение», 1983.

Богатаева З.А. Мотивы народных орнаментов в детских аппликациях.- М.: Просвещение, 1982.

Волков Н. П. Приобщение школьников к творчеству: из опыта работы. Москва, Просвещение, 1982.

Достовцев Н. Н. Методика преподавание изобразительного искусства в школе. 2-изд. Москва. «Просвещение», 1980.

Запаренко В. Энциклопедия рисования (Золотая коллекция школьника). -М.: 2002.

Как научиться рисовать: Универсальное пособие для детей и взрослых.-М.: Росмэн, 2002.

Колле Поль. Карандаш. Искусство владения техникой. - Минск: 2000.

Каменова Е. «Какого цвета радуга?» Москва, «Детская литература». 1975.

Мамбетаипова Ш. Оюмдагы обондор: Китеп-альбом. Ф.: Кыргызстан, 1986.

Нагаевская Е. Мануйлова О. М. Жизнь и творчество. Изд. «Кыргызстан», Фрунзе, 1965.

Салиева А. А. История киргизского искусства. Издательство «Илим», Фрунзе, 1971.

Неменский В. Н. Распахни окно. Москва, Молодая Гвардия, 1974.

Неменский В. Н. Мудрость красоты: о проблемах эстетического воспитания. Кн. для учителей. Москва, «Просвещение», 1981.

Сапоцинский О. Н. Семен Чуйков избранные произведения. Изд. Академии и художеств СССР. Москва, 1963.

Стин И., Фитисов А. Природа и фантазия. Москва, Просвещение, 1971.

Терентьев А. Б. Рисунок в педагогической практике учителя изобразительного искусства. Москва, «Просвещение», 1981.

Умөтов Ж. Кыял дүйнөсүндө. Альбом. -Ф.: Кыргызстан, 1982.

Фриллинг Г., Ауер К. Человек. Цвет. Пространство. (Перевод с нем.) Москва. Строй издат. 1973. Художники Советской Киргизии: редкол.: Садыков Т. С., Асанбеков С. А., Ильина Л. А. и др.: «Кыргызстан», 1982.

Чокморов Н. Сүймөнкул Чокморов. Даректүү баян, эскерүүлөр, макалалар жана ырлар. «Кыргызстан» Басма Үйү 1999.

Всеобщая история искусства, в шести томах. Москва. «Искусство». 1956-1966.

Искусство стран и народов мира. Энциклопедия. Издательство «Советская энциклопедия».

Народные декоративно-прикладное искусство кыргызов. Изд-во наука. 1968. Редакторы: Иванов С. В., Анипина К. И.

Детская энциклопедия для среднего и старшего возраста. Москва, «Изд-во просвещение». - 1965-1968.

Советская историческая энциклопедия. Москва, 1973, в 16 томах.

Большая советская энциклопедия, том 1—30. Москва. Изд-во «Советская энциклопедия», 1969-1978.

Кыргыз мамлекеттик сүрөт искусство музейи. Фрунзе, Кыргызстан, 1985.